Een Kerstvertelling

Charles Dickens

Voorwoord

Een kerstvertelling van Charles Dickens behoort tot die zeldzame werken die hun tijd ver overstijgen. Toen het verhaal in 1843 verscheen, bevond Engeland zich midden in het industriële tijdperk: een periode van vooruitgang, maar ook van schrijnende armoede, sociale onrust en grote ongelijkheden. Dickens, zelf getuige geweest van de harde realiteit van de negentiende eeuw, wilde met dit boek niet alleen een kerstverhaal schrijven, maar vooral een moreel kompas bieden in een tijd waarin menselijke waardigheid vaak werd vergeten.

Hoewel het verhaal centraal staat rond Ebenezer Scrooge—een gierigaard die door bovennatuurlijke tussenkomst tot inkeer komt—is Een kerstvertelling veel meer dan een parabel over persoonlijke verlossing. Het is een scherpe aanklacht tegen egoïsme, onverschilligheid en het gebrek aan sociale verantwoordelijkheid. Dickens gebruikte zijn uitzonderlijke vertelkunst om lezers eraan te herinneren dat mededogen, vrijgevigheid en verbondenheid geen seizoensgebonden deugden zijn, maar fundamenten van een rechtvaardige samenleving.

Het opmerkelijke aan deze novelle is dat zij, bijna twee eeuwen later, nog steeds dezelfde kracht bezit. De boodschap blijft actueel: ware rijkdom ligt niet in bezit, maar in menselijkheid. Elk jaar opnieuw ontdekken lezers hoe dit korte, maar diepzinnige verhaal erin slaagt om zowel te ontroeren als te inspireren. Het is een uitnodiging om stil te staan bij wie wij zijn, wat wij waardevol achten en hoe wij met elkaar omgaan. Deze Nederlandse editie wil trouw blijven aan de geest van het oorspronkelijke werk, terwijl zij het opnieuw toegankelijk maakt voor een hedendaags publiek. Moge dit verhaal, net als in 1843, opnieuw zijn weg vinden naar de harten van zijn lezers en hen herinneren aan de kracht van empathie en het verlangen naar een beter, warmhartiger samenleven.

Biografie van de auteur

Charles Dickens (1812–1870) behoort tot de meest invloedrijke schrijvers uit de wereldliteratuur. Geboren in Portsmouth en opgegroeid in wisselende omstandigheden, ontwikkelde hij al vroeg een scherp oog voor sociale ongelijkheid, armoede en de veranderende samenleving van het Victoriaanse tijdperk. Deze thema's zouden later het hart vormen van zijn literaire werk.

Dickens begon zijn carrière als verslaggever, maar brak al snel door als romanschrijver met The Pickwick Papers, gevolgd door klassiekers als Oliver Twist, David Copperfield, Great Expectations en natuurlijk A Christmas Carol. Zijn romans combineren meeslepende verhalen met levendige personages en een diep menselijk mededogen. Dankzij zijn uitzonderlijke vermogen om maatschappelijke problemen te verbeelden, groeide hij uit tot een van de meest gelezen auteurs van de 19e eeuw.

Met zijn unieke stijl, toegankelijk taalgebruik en onvergetelijke figuren wist Dickens generaties lezers te raken. Een kerstvertelling geldt tot op de dag van vandaag als een van zijn meest tijdloze werken: een krachtige vertelling over verlossing, vrijgevigheid en de ware geest van Kerstmis. Dickens' literaire nalatenschap blijft wereldwijd voortleven, en zijn verhalen behouden hun kracht om te ontroeren, te inspireren en tot nadenken te stemmen.

Inhoudsopgave

Eerste Zang. 6
Tweede Zang. 28
Derde Zang. 49
Vierde Zang. 76
Vijfde Zang. 94

Eerste Zang.

Marley's Geest.

Marley was dood. Daar viel niets aan af te dingen. De akte van overlijden droeg de handtekeningen van de predikant, de ambtenaar, de begrafenisondernemer en de voornaamste rouwende. Scrooge had mede getekend, en op de beurs woog Scrooges naam even zwaar als het papier waarop hij hem zette. De oude Marley was dood, zo dood als een pier. Ik beweer niet dat ik uit eigen ondervinding weet wat een pier zo bijzonder dood maakt. Zelf zou ik een spijker in een doodskist eerder het doodste ding noemen. Maar in die vergelijking schuilt de wijsheid van hen die ons voorgingen, en mijn oningewijde handen zullen haar niet aanraken, of het land is verloren. Sta mij dus toe het nog eens met nadruk te zeggen: Marley was zo dood als een pier.

Wist Scrooge het? Hij wist het. Hoe zou hij het niet weten? Zij waren jarenlang, ik weet niet hoe vele, elkaars compagnons geweest. Scrooge was zijn enige executeur, zijn enige bewindvoerder, zijn enige erfgenaam, zijn enige vriend en zijn enige rouwende. En toch was hij op de dag van de begrafenis niet zozeer overmand door het verlies dat hij zich geen voortreffelijk koopman toonde: hij luisterde de plechtigheid zelfs op met een onmiskenbaar voordelige transactie. De herinnering aan die begrafenis brengt mij terug bij het begin. Over Marleys dood bestaat geen zweem van twijfel. Dat moet vaststaan, anders kan er in het verhaal dat volgt niets wonderlijks schuilen. Indien wij niet volkomen zeker waren dat Hamlets vader al dood was voordat het stuk begon, zou er niets wonderlijkers steken in zijn nachtelijke wandeling over zijn eigen wallen, bij oostenwind, dan in het gedrag van de eerste de beste man van middelbare leeftijd die na het donker onbezonnen over een winderig kerkhof loopt — St. Paul's Churchyard, bijvoorbeeld — enkel om de zwakke geest van zijn zoon te verbijsteren.

Scrooge schrapte de naam van de oude Marley nooit. Jaren later stond die nog boven de deur van het pakhuis: Scrooge en Marley.

Onder die naam was de firma bekend. Wie de zaak niet kende, noemde Scrooge soms Scrooge en soms Marley; hij antwoordde op beide. Het liet hem koud.

Ach, Wat was die Scrooge toch een gierige, inhalige vrek! Een wringende, klevende, schrapende, naar zich toe halende, gierige oude zondaar. Hard en scherp als vuursteen, waaruit geen staal ooit een vonk mildheid had geslagen; in zichzelf gesloten als een oester. De kou die in hem woonde, deed zijn trekken verstijven, sleep zijn spitse neus, rimpelde zijn wang en maakte zijn gang stroef; zij kleurde zijn ogen rood, zijn dunne lippen blauw, en sloop listig naar buiten in zijn schorre stem. Een rijplaag lag op zijn hoofd, op zijn wenkbrauwen en op zijn stekelige kin. Hij droeg zijn eigen lage temperatuur altijd met zich mee: hij bevroor zijn kantoor in de hondsdagen en ontdooide het met Kerstmis geen graad.

Hitte of kou van buiten liet hem onberoerd. Geen warmte kon hem verwarmen, geen winter hem verkillen. Geen wind was bitterder dan hij, geen sneeuw was meedogenlozer, geen kletterende regen was minder gevoelig voor smeekbeden. Het slechtste weer wist niet waar het hem moest grijpen. De zwaarste regen, sneeuw, hagel en ijzel konden slechts in één opzicht beweren zijn meerderen te zijn: zij kwamen nog wel eens uit hun hoek, en Scrooge deed dat nooit. Niemand hield hem op straat staande om met een blij gezicht te zeggen: "Beste Scrooge, hoe maakt u het? Wanneer komt u eens langs?" Geen bedelaar vroeg hem om een kleinigheid, geen kind naar de tijd, geen man of vrouw naar de weg. Zelfs de honden van blinden herkenden hem, en als zij hem zagen naderen, trokken zij hun meesters portieken en binnenplaatsen in en kwispelden alsof zij wilden zeggen: geen oog is beter dan een boos oog, blinde meester.

Wat deerde het Scrooge? Juist dit beviel hem. Zich een pad banen door de menigte die dezelfde levensweg bewandelde, en alle menselijke genegenheid op afstand houden: dat was, zoals men zegt, precies wat hem beviel.

Op een keer — en van alle dagen van het jaar juist op de avond voor Kerstmis — zat de oude Scrooge druk aan het werk op zijn kantoor. Het was koud, naargeestig, bijtend weer, en daarbij mistig. Buiten op het plein hoorde hij de mensen blazend heen en weer lopen, de armen over de borst, de voeten stampend op de stenen om ze te warmen. De klokken van de City hadden pas drie geslagen, maar het was al geheel donker — het was die dag eigenlijk niet licht geweest — en kaarsen flikkerden voor de ramen van de omringende kantoren, als rossige vlekken in de tastbare bruine lucht. De mist drong naar binnen door elke kier en elk sleutelgat, en buiten was zij zo dicht dat de huizen aan de overzijde, hoe klein het plein ook was, niet meer dan schimmen leken. Wie die donkere wolk zag neerdalen en alles zag verduisteren, had kunnen menen dat de Natuur daar dichtbij woonde en op grote schaal aan het brouwen was.

De deur van Scrooges kantoor stond open, zodat hij zijn klerk in het oog kon houden, die in een naargeestig hok brieven overschreef. Scrooge had een klein vuurtje; dat van de klerk was zoveel kleiner dat het op één kool leek. De man kon er niets aan doen, want Scrooge hield de kolenbak in zijn eigen kamer, en zodra de klerk binnenkwam met de schep, voorspelde zijn meester dat zij uit elkaar zouden moeten gaan. Daarop wond de klerk zijn witte sjaal om en probeerde zich te warmen aan de kaars, wat hem, bij gebrek aan grote verbeeldingskracht, niet lukte.

"Vrolijk kerstfeest, oom! Heil en zegen!" riep een opgewekte stem. Het was de stem van Scrooges neef, die hem zo onverwacht overviel dat dit de eerste aanduiding van zijn komst was.

"Bah," zei Scrooge. "Onzin."

De neef had zich door zijn snelle loop in mist en vorst zo warm gemaakt dat hij ervan gloeide. Zijn gezicht was rood en knap, zijn ogen schitterden, zijn adem dampte.

"Kerstmis onzin, oom? Dat meent u niet."

"Zeker wel," zei Scrooge. "Vrolijk kerstfeest. Welk recht hebt u om vrolijk te zijn? U bent arm genoeg, dunkt mij."

"Kom," antwoordde de neef opgeruimd, "welk recht hebt u om knorrig te zijn? U bent rijk genoeg."

Omdat Scrooge op dat ogenblik geen beter antwoord had, zei hij nog eens "bah" en liet daarop volgen: "Onzin."

"Wees nu niet knorrig, oom."

"Wat kan ik anders zijn," zei de oom, "als ik in een wereld vol dwazen leef? Vrolijk kerstfeest. Weg ermee. Wat is de kersttijd voor u anders dan een tijd waarin u rekeningen moet voldoen zonder dat u er geld voor hebt; een tijd waarin u zich een jaar ouder weet en geen uur rijker; een tijd om de balans op te maken en al de posten van de afgelopen twaalf maanden zich tegen u te zien keren. Kon ik doen wat ik wilde," zei Scrooge verontwaardigd, "dan werd iedere dwaas die rondloopt met 'vrolijk kerstfeest' op de lippen gekookt in zijn eigen pudding en begraven met een hulsttak door het hart. Zo zou het gaan."

"Oom!" pleitte de neef.

"Neef," antwoordde de oom streng. "Vier Kerstmis zoals u verkiest, en laat mij het doen zoals ik wil."

"Vieren," hernam de neef. "Maar u viert het in het geheel niet."

"Laat mij het dan laten voor wat het is," zei Scrooge. "Veel goed moge het u doen. Veel goeds heeft het u ooit gebracht!"

"Er zijn veel dingen die mij goed hadden kunnen doen en waaruit ik waarschijnlijk geen nut heb getrokken," antwoordde de neef, "en Kerstmis is daar een van. Maar ik weet zeker dat ik aan de kersttijd, telkens als die terugkeerde — nog afgezien van de eerbied die zijn heilige naam en oorsprong toekomt, voor zover iets wat daarbij past daarvan kan worden afgescheiden — heb gedacht als aan een goede tijd: een gelukkige, vergevende, liefdevolle, aangename tijd;

de enige tijd in de lange jaarkalender waarop mannen en vrouwen als bij stilzwijgende afspraak hun gesloten harten openen, en aan mensen beneden hen denken als aan ware medereizigers naar het graf, en niet als aan een ander ras van schepselen dat naar een ander einddoel reist. En daarom, oom, al heeft de kersttijd nooit een greintje goud of zilver in mijn zak gebracht, geloof ik toch dat hij mij goed heeft gedaan en mij goed zal doen; en ik zeg: God zegene hem."

De klerk in het hok klapte onwillekeurig in de handen, en toen hij zich meteen daarna van de ongepastheid bewust werd, pookte hij in het vuur en doofde het laatste zwakke vonkje voorgoed.

"Laat ik u nog eens horen," zei Scrooge, "en u viert uw Kerstmis met het verlies van uw betrekking. U bent bepaald een groot redenaar, meneer," voegde hij eraan toe, zich tot zijn neef wendend. "Het verwondert mij dat u nog niet in het parlement zit."

"Wees nu niet boos, oom. Kom morgen bij ons eten."

Scrooge zei dat hij hem eerst nog in de hel zou zien… ja, waarachtig, dat zei hij. Hij gebruikte de hele uitdrukking en zei dat hij hem eerst nog in de hel zou zien.

"Maar waarom?" riep de neef. "Waarom?"

"Waarom bent u getrouwd?" zei Scrooge.

"Omdat ik verliefd werd."

"Omdat u verliefd werd!" gromde Scrooge, alsof dit het enige ter wereld was dat nog belachelijker was dan een vrolijk kerstfeest. "Goedemiddag."

"Maar oom, u bent mij evenmin ooit komen opzoeken voordat dit gebeurde. Waarom geeft u dat nu als reden om niet te komen?"

"Goedemiddag," zei Scrooge.